YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
22 päivänä helmikuuta 1990 *

Asiassa C-228/88,

jonka Bayerisches Landessozialgericht on saattanut ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen ensin mainitussa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Giovanni Bronzino, Augsburg (Saksan liittotasavalta),

vastaan

Kindergeldkasse, Nürnberg (Saksan liittotasavalta),

ennakkoratkaisun sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.6.1983 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2001/83 (EYVL L 230, s. 6, liite I), 3 artiklan 1 kohdan ja 73 artiklan 1 kohdan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti O. Due, jaostojen puheenjohtajat F. A. Schockweiler ja M. Zuleeg sekä tuomarit T. Koopmans, G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida ja G. C. Rodríguez Iglesias,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

julkisasiamies: F. G. Jacobs,
kirjaaja: apulaiskirjaaja J. A. Pompe,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet:

- pääasian kantaja Giovanni Bronzino, edustajanaan Sozialsekretär Luciano Fazi,

- Saksan hallitus, asiamiehinään Martin Seidel ja professori Meinhard Hilf,

- Alankomaiden hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön apulaispääsihteeri Henri Johan Heinemann,

- Portugalin hallitus, asiamiehinään Euroopan yhteisöihin liittyvistä asioista vastaavan keskusviraston oikeudellisen osaston osastopäällikkö Luís Inez Fernandes ja kansainvälisten suhteiden ja sosiaaliturvasopimusten yksikön apulaisjohtaja Sebastião Pizarro,

- Italian hallitus, asiamiehenään ulkoasianministeriön diplomaattisten riita-asioiden osaston osastopäällikkö Luigi Ferrari Bravo, avustajanaan valtionasiamies Pier Giorgio Ferri,

- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen yksikön virkamies Jürgen Grunwald,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen ja 19.9.1989 pidetyn suullisen käsittelyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 17.10.1989 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Bayerisches Landessozialgericht on esittänyt 21.7.1988 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 8.8.1988, ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen, joka koskee sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.6.1983 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2001/83 (EYVL L 230, s. 6, liite I), 3 artiklan 1 kohdan ja 73 artiklan 1 kohdan tulkintaa.

2 Kysymys on esitetty riita-asiassa, joka koskee Kindergeldkassen (perheavustuskassa, jäljempänä kassa) tekemää päätöstä olla myöntämättä Giovanni Bronzinolle, joka on Saksan liittotasavallassa työskentelevä Italian kansalainen, *Bundeskindergeldgesetz*in (liittovaltion laki huollettavina olevien lasten perheavustuksista, jäljempänä BKGG) 2 pykälän 4 momentissa säädettyä etuutta hänen lastensa Rosan, Nunzian ja Vincenzon osalta, jotka asuvat Ercolanossa (Italiassa), missä he ovat ilmoittautuneet työnhakijoiksi työnvälitystoimistoon.

3 Kassan kielteinen päätös perustui siihen, että Giovanni Bronzinon lapset eivät ole työvoimatoimiston käytettävissä olevia työttömiä alueella, jossa BKGG:tä sovelletaan, mikä on edellytys etuuden myöntämiselle sellaisten huollettavina olevien työttömien lasten osalta, jotka ovat yli 16- mutta alle 21-vuotiaita.

4 Sozialgericht Augsburg velvoitti kassan maksamaan Giovanni Bronzinolle tämän vaatimat etuudet. Kassa haki päätökseen muutosta Bayerisches Landessozialgerichtissa, joka katsoi, että kiistaan liittyy kysymys BKGG:n yhteensopivuudesta yhteisön oikeuden kanssa ja lykkäsi asian käsittelyä esittääkseen yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko asetuksen (ETY) N:o 1408/71 73 artiklan 1 kohtaa ja 3 artiklan 1 kohtaa tai muita yhteisön oikeuden säännöksiä ja määräyksiä tulkittava siten, että siirtotyöläisellä on oikeus perhe-etuuksiin työskentelymaassa myös silloin kun hänen perheenjäsenensä ainoastaan asuinmaassaan, siellä voimassa olevien säännösten mukaisesti, ei voi aloittaa tai jatkaa ammatillista koulutusta vapaiden koulutuspaikkojen puuttumisen vuoksi tai on työttömänä työnvälitystoimiston käytettävissä, vaikka työskentelymaan kansallisessa oikeudessa vaaditaan, että näiden edellytysten on täytyttävä kyseisen maan alueella?"

5 Pääasiaa koskevia tosiseikkoja, menettelyn kulkua sekä yhteisöjen tuomioistuimelle esitettyjä kirjallisia huomautuksia koskevat tarkemmat tiedot ilmenevät suullista käsittelyä varten laaditusta kertomuksesta. Oikeudenkäyntiasiakirjojen näitä osia käsitellään jäljempänä vain, mikäli se on tarpeen tuomioistuimen perustelujen selvittämiseksi.

6 Kansallisen tuomioistuimen esittämät pääasian tosiseikat huomioon ottaen on syytä katsoa, että kansallinen tuomioistuin pyrkii ennakkoratkaisukysymyksellään selvittämään pääasiallisesti, onko asetuksen (ETY) N:o 1408/71 3 artiklan 1 kohtaa ja 73 artiklan 1 kohtaa tai muita yhteisön oikeuden säännöksiä ja määräyksiä tulkittava siten, että silloin, kun tiettyjä perheavustuksia maksavan jäsenvaltion lainsäädännössä on asetettu kyseisten avustusten myöntämisen edellytykseksi se, että työntekijän perheenjäsenen on oltava työttömänä sen alueen työvoimatoimiston käytettävissä, jossa lainsäädäntöä sovelletaan, tämän edellytyksen on katsottava täyttyvän silloin, kun perheenjäsen on työttömänä sen jäsenvaltion työvoimatoimiston käytettävissä, jossa hän asuu.

7 Asetuksen (ETY) N:o 1408/71 73 artiklan mukaan, sellaisena kuin se on muutettuna 30.10.1989 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 3427/89 (EYVL L 331, s. 1), jolla korvattiin ennakkoratkaisupyynnön esittämishetkellä voimassa ollut versio ja tehtiin ainoastaan asetuksen soveltamista itsenäisiin ammatinharjoittajiin sekä Ranskaa koskeneen poikkeusjärjestelmän poistamista koskevia muutoksia, "palkatulla työntekijällä tai itsenäisellä ammatinharjoittajalla, johon sovelletaan jäsenvaltion lainsäädäntöä, on toisessa jäsenvaltiossa asuvien perheenjäsentensä osalta oikeus perhe-etuuksiin, joista säädetään ensiksi mainitun jäsenvaltion lainsäädännössä, niin kuin he asuisivat tässä valtiossa, jollei liitteen VI säännöksistä muuta johdu". "Perhe-etuus"-käsite määritellään saman asetuksen 1 artiklan u kohdan i alakohdassa siten, että sillä tarkoitetaan "kaikkia luontois- tai rahaetuuksia, jotka on tarkoitettu perhekustannuksia varten 4 artiklan 1 kohdan h alakohdassa tarkoitetun lainsäädännön mukaisesti, lukuun ottamatta liitteessä II mainittuja erityisiä synnytysavustuksia". Viimeksi mainitulla säännöksellä vahvistetaan, että asetusta sovelletaan kaikkeen lainsäädäntöön, joka koskee perhe-etuuksia. Asetuksen 5 artiklassa velvoitetaan jäsenvaltiot täsmentämään 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu lainsäädäntö ja järjestelmät, ja sen mukaisesti Saksan liittotasavalta ilmoitti lainsäädännöksi BKGG:n (EYVL 1980, C 139, s. 1).

8 Saksan hallitus myöntää, että kyseisellä etuudella on tarkoitus auttaa perheitä kattamaan työttöminä olevien yli 16- mutta alle 21-vuotiaiden lastensa ylläpito. Hallitus katsoo kuitenkin, että edellä mainitussa 73 artiklassa tarkoitetaan ainoastaan tavanomaisia perhe-etuuksia eli sellaisia, joiden myöntäminen edellyttää yleensä työntekijän perheen sosiaalikustannuksia vastaavien edellytysten täyttymistä eikä sellaisia, joiden myöntäminen on yhteydessä etuuksia myöntävän valtion erityistilanteeseen, kuten kiistanalainen avustus.

9 Saksan hallituksen mukaan BKGG:n 2 pykälän 4 momentissa säädetty etuus on toimenpide, jolla on tarkoitus helpottaa kriittistä tilannetta Saksan liittotasavallan työmarkkinoilla, mikä oikeuttaa vaatimuksen, jonka mukaan työntekijän on oltava työvoimatoimiston käytettävissä kyseisessä maassa.

10 Lisäksi Saksan hallitus katsoo, että asetuksen (ETY) N:o 1408/71 73 artiklalla ainoastaan poistetaan asumista koskevista edellytyksistä alueellinen viittaus, eikä se koske muita objektiivisesti perusteltavia edellytyksiä, kuten edellä mainittua edellytystä.

11 Asetuksen 73 artiklaa sovelletaan 1 artiklan u kohdan i alakohdassa määriteltyihin perhe-etuuksiin. Määritelmä kattaa käsiteltävänä olevassa asiassa kyseessä olevat etuudet, koska niiden tarkoituksena on auttaa perheitä kattamaan työttöminä olevien lastensa ylläpidosta aiheutuvat kustannukset. On otettava huomioon, että Saksan liittotasavalta on itse määritellyt kyseiset etuudet perhe-etuuksiksi sekä lainsäädännössään että hallituksensa komissiolle antamissa julistuksissa.

12 Asetuksen 73 artiklalla pyritään välttämään se, että jäsenvaltio voisi kieltäytyä myöntämästä perhe-etuuksia sillä perusteella, että työntekijän perheenjäsenet asuvat muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, joka maksaa etuudet. Tällainen kieltäytyminen voisi estää yhteisön työntekijää käyttämästä oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen ja muodostaisi näin esteen kyseiselle vapaudelle. Näin ollen edellytys, jonka mukaan työntekijän lapsen on oltava etuuden maksavan jäsenvaltion työvoimatoimiston käytettävissä saadakseen oikeuden tiettyihin perhe-etuuksiin – edellytys, jota on mahdoton täyttää, ellei lapsi asu kyseisen valtion alueella – kuuluu säännöksen soveltamisalaan, ja sen on näin ollen katsottava täyttyvän silloin, kun lapsi on sen jäsenvaltion työvoimatoimiston käytettävissä, jossa hän asuu.

13 Saksan hallitus vastustaa tällaista 73 artiklan tulkintaa väittäen, että mikäli säännöstä voitaisiin soveltaa käsiteltävänä olevassa tapauksessa, Saksan liittotasavallan työvoimatoimistolla ei olisi mitään mahdollisuuksia vapautua velvollisuudestaan maksaa asianomaiselle kyseisiä etuuksia tarjoamalla työtä kyseiselle perheenjäsenelle.

14 Väite saattaisi olla relevantti työttömyysavustusten osalta, mutta siihen ei voida vedota työttömänä olevan lapsen vanhemmille maksettavan perheavustuksen maksamista vastaan. Saksan liittotasavallan hallituksen esittämät, asetuksen (ETY) N:o 1408/71 soveltamisesta aiheutuvat hankaluudet eivät voi asettaa kyseenalaiseksi asetuksen sanamuotoon ja tavoitteisiin perustuvaa asetuksen yhden säännöksen tulkintaa.

15 Yhteisön oikeuden muita säännöksiä ja määräyksiä ei ole tarpeen ottaa huomioon. Edellä kerrotun vuoksi kansallisen tuomioistuimen esittämään kysymykseen on vastattava, että sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 73 artiklaa on tulkittava siten, että silloin kun tiettyjä perheavustuksia maksavan jäsenvaltion lainsäädännössä on asetettu kyseisten avustusten myöntämisen edellytykseksi se, että työntekijän perheenjäsenen on oltava työttömänä sen alueen työvoimatoimiston käytettävissä, jossa kyseistä lainsäädäntöä sovelletaan, tämän edellytyksen on katsottava täyttyvän silloin, kun perheenjäsen on työttömänä sen jäsenvaltion työvoimatoimiston käytettävissä, jossa hän asuu.

Oikeudenkäyntikulut

16 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Saksan liittotasavallan, Italian, Portugalin ja Alankomaiden hallituksille sekä Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Bayerisches Landessozialgerichtin 21.7.1988 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 73 artiklaa on tulkittava siten, että silloin kun tiettyjä perheavustuksia maksavan jäsenvaltion lainsäädännössä on asetettu kyseisten avustusten myöntämisen edellytykseksi se, että työntekijän perheenjäsenen on oltava työttömänä sen alueen työvoimatoimiston käytettävissä, jossa kyseistä lainsäädäntöä sovelletaan, tämän edellytyksen on katsottava täyttyvän silloin, kun perheenjäsen on työttömänä sen jäsenvaltion työvoimatoimiston käytettävissä, jossa hän asuu.

Due Schockweiler Zuleeg

Koopmans Mancini Moitinho de Almeida Rodríguez Iglesias

Julistettiin Luxemburgissa 22 päivänä helmikuuta 1990.

J.-G. Giraud
kirjaaja

O. Due
presidentti